

Actieplan Mens en maatschappij Basisonderwijs

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Toelichting

Op basis van grootschalige toetsafnames wordt in een peilingsonderzoek bepaald hoeveel Vlaamse leerlingen de eindtermen of ontwikkelingsdoelen van een bepaald leer- of vakgebied behalen. Peilingsonderzoek wil op die manier bijdragen aan de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs op systeemniveau. Die informatie wordt teruggekoppeld aan de verschillende actoren uit het onderwijsveld. Zo kan elke actor rekening houden met de feitelijke prestaties van leerlingen bij de verdere acties om de onderwijskwaliteit te optimaliseren.

In het actieplan dat hier voorligt worden verschillende thema's opgenomen. Hierbij wordt rekening gehouden met de [peilingsresultaten Mens en maatschappij \(2019\)](#). Rond die thema's wil het actieplan alle actoren uit het onderwijsveld stimuleren om met de resultaten uit het peilingsonderzoek aan de slag te gaan. Die thema's kunnen dezelfde zijn over peilingen heen, maar kunnen ook zeer specifiek zijn voor één leer- of vakgebied. Per thema worden een aantal doelstellingen geformuleerd waarvoor één of meerdere actoren zich de komende jaren wil(len) inzetten. Elke doelstelling wordt geïllustreerd met acties die de actoren zelf selecteren: zo maakt elke actor concreet hoe hij met de peilingsresultaten aan de slag wil gaan.

We streven ernaar om doelstellingen op te lijsten die een brede gedragenheid genieten van de hele organisatie of groep waartoe de actoren behoren. We leggen hierbij liever het accent op kwaliteit dan op kwantiteit: we focussen eerder op enkele specifieke doelstellingen dan op een veelheid aan vage doelstellingen. Niet iedere actor neemt rond iedere doelstelling concrete acties op, maar iedere actor kan zich wel vinden in de ambitie die van alle doelstellingen uitgaat.

De werkgroep die een specifieke peiling opvolgt, zal via een jaarlijkse bijeenkomst de dynamiek en de dialoog over de doelstellingen, de bijhorende acties en de voortgang ervan stimuleren en faciliteren. De werkgroep zorgt op die manier voor input aan de stuurgroep die de peilingen in het algemeen opvolgt.

We erkennen dat dit een uitdagend traject is. We willen als overheid graag inzetten op die dialoog tussen de verschillende actoren. We hopen dat dit actieplan een stimulans kan zijn om in het belang van onze leerlingen, maar ook in het belang van de hele maatschappij, samen aan kwaliteitsvol onderwijs te werken. Volgende actoren onderschrijven het actieplan Mens en maatschappij:

- Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS)
- Departement Onderwijs en Vorming (DOV)
- Gemeenschapsonderwijs (GO!)
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KathOndVla)
- Onderwijsinspectie (OI)
- Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG)
- Uitgeverij Averbode, Uitgeverij Plantyn, Uitgeverij Van In, Uitgeverij Die Keure
- Vereniging Lerarenopleiders Vlaanderen (VELOV)

Doelstellingen

Thema 1: Inhoudelijke en vakdidactische competenties

- Doelstelling 1: We werken begeleidingstrajecten uit voor het leergebied mens en maatschappij met een focus op burgerschap.
- Doelstelling 2: We organiseren leermomenten en nascholingen rond onderzoekend leren in het leergebied mens en maatschappij.

Thema 2: Taalgericht vakonderwijs

- Doelstelling 1: We leggen in handboeken het accent op onderzoekend leren zodat een transfer van onderzoeksvaardigheden op thema's uit het leergebied mens en maatschappij gestimuleerd wordt.
- Doelstelling 2: We stimuleren lerarenteams, lerarenopleidingen en externe partners om doelstellingen rond begrijpend lezen ook te verbinden met thema's uit het leergebied mens en maatschappij.

Thema 3: Hervorming en implementatie van het curriculum

- Doelstelling 1: We formuleren duidelijke en concrete eindtermen met aandacht voor geïntegreerd brongebruik en referentiekaders die breed inzetbaar zijn.
- Doelstelling 2: We werken doelgericht vanuit de eindtermen/goedgekeurde leerplannen door de doelen ook aan de leerlingen te communiceren, te bewaken dat alle doelen aan bod komen in de lerarenopleiding en door data te monitoren.

Thema 4: Motivatie en betrokkenheid van leerlingen

- Doelstelling 1: We verhogen de leerlingenparticipatie op school vanuit het idee van een school als mini-samenleving.

Acties per doelstelling

Thema 1: Inhoudelijke en vakdidactische competenties

Doelstelling 1: We werken begeleidingstrajecten uit voor het leergebied mens en maatschappij met een focus op burgerschap.		
Actie	KathOndVla	Vlaanderenbrede implementatie van inspirerend burgerschap op school als manier voor goed onderwijs over mens en maatschappij.
Actie	GO!	Good practices oplijsten, intern aftoetsen en delen in het kader van een begeleidingstraject burgerschap.
Doelstelling 2: We organiseren leermomenten en nascholingen rond onderzoekend leren in het leergebied mens en maatschappij.		
Actie	OI	Vormen van onderzoekend leren in kaart brengen na school- doorlichtingen en hierdoor onderzoekend leren onder de aandacht brengen en stimuleren. In functie daarvan intern ondersteunend materiaal ontwikkelen.
Actie	KathOndVla	Nascholing aanbieden over Mens en Maatschappij, Leren leren, krachtige leeromgeving en Inspirerend burgerschap (thema's diversiteit & EDO).

Thema 2: Taalgericht vakonderwijs

Doelstelling 1: We leggen in handboeken het accent op onderzoekend leren zodat een transfer van onderzoeksvaardigheden op thema's uit het leergebied mens en maatschappij gestimuleerd wordt.		
Actie	Uitgeverij Plantyn	Nog meer inzetten op onderzoeksvragen binnen de aangeboden thema's.
Actie	Uitgeverij Averbode	Ondersteuning bieden bij thema's rond ruimtelijk bewustzijn, historisch bewustzijn en burgerschap om maximaal in te zetten op activerende werkvormen zoals onderzoekend leren.
Actie	Uitgeverij Van In	Inspanningen leveren om het correct werken met onze leer- middelen te ondersteunen. Onze leermiddelen bieden kansen tot onderzoekend leren en andere activerende werkvormen.
Actie	Uitgeverij Die Keure	Onze leermiddelen bevatten activerende werkvormen die onder meer kansen bieden tot onderzoekend leren. We zetten in op het correct leren werken met en begrijpen van de achterliggende visie van onze leermaterialen.

Doelstelling 2: We stimuleren lerarenteams, lerarenopleidingen en externe partners om doelstellingen rond begrijpend lezen ook te verbinden met thema's uit het leergebied mens en maatschappij.		
Actie	GO!	Begrijpend leesonderwijs en W.O.-onderwijs geïntegreerd aanpakken door in de begeleidingstrajecten voor Nederlands teksten aan te raden rond W.O.
Actie	DOV	Projectmedewerkers prioritaire nascholing sensibiliseren om tijdens de realisatie van de doelstellingen rond begrijpend lezen ook aandacht te besteden aan de eindtermen van het leergebied mens en maatschappij.

Thema 3: Hervorming en implementatie van het curriculum

Doelstelling 1: We formuleren duidelijke en concrete eindtermen met aandacht voor geïntegreerd brongebruik en referentiekaders die breed inzetbaar zijn.		
Actie	AHOVOKS	Voorstellen dat brongebruik expliciet(er) opgenomen wordt in de nieuwe eindtermen historisch en ruimtelijk bewustzijn en de leercompetenties voor het basisonderwijs.
Actie	AHOVOKS	Voorstellen dat de nieuwe eindtermen van 'historisch bewustzijn' helder en eenduidig zijn. Zo werken we bv. de contouren uit van een historisch referentiekader met enkele kenmerken als inspiratiebron. Bij de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen afstemming zoeken met de eindtermen van de eerste graad secundair onderwijs.
Actie	AHOVOKS	Voorstellen dat de nieuwe eindtermen van 'burgerschaps- comptenties', 'ruimtelijk bewustzijn' en 'financieel-economische competenties' helder en eenduidig zijn. Bij de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen afstemming zoeken met de eindtermen van de eerste graad secundair onderwijs.
Doelstelling 2: We werken doelgericht vanuit de eindtermen/goedgekeurde leerplannen door de doelen ook aan de leerlingen te communiceren, te bewaken dat alle doelen aan bod komen in de lerarenopleiding en door data te monitoren.		
Actie	Uitgeverij Plantyn	Binnen alle kanjermethodes systematisch de lesdoelen aanbieden in de aanzetfase van de les. In de reflectiefase wordt hierop gereflecteerd.
Actie	KathOndVla	Zill-data, IDP-data, burgerschapskompas-data en andere data m.b.t. MM verzamelen, analyseren en acties aan koppelen.
Actie	OVSG	Het datageletterd kwaliteitsdenken van de leraar tot het school- bestuur (data verzamelen, evalueren analyseren en rapporteren, monitoren van data, werking bijsturen, focus op leraar / directie / schoolbestuur) ondersteunen, o.a. vanuit de digitale OVSG-toets maatschappij 2021. Uitzonderlijke aandacht gaat daar bij ook uit naar resultaten van gecentraliseerde toetsen.
Actie	VELOV	Opstart ad hoc werkgroep om na te gaan welke acties mogelijk zijn vanuit de lerarenopleidingen.

Thema 4: Motivatie en betrokkenheid van leerlingen

Doelstelling 1: We verhogen de leerlingenparticipatie op school vanuit het idee van een school als mini-samenleving.

Actie	GO!	In elke leergebiedbegeleiding het aspect leerlingenparticipatie meenemen als succesfactor voor echt leren van leerlingen in de klas. Participatieverhogende didactieken en methodieken oplijsten.
Actie	Uitgeverij Van In	De betrokkenheid van leerlingen verhogen door activerende werkvormen in recente leermiddelen en door aandacht te geven aan authentieke of specifieke contexten van leerlingen, klassen en/of scholen.
Actie	Uitgeverij Averbode	In educatieve leermiddelen inzetten op actief omgevingsonderwijs en inspelen op de hedendaagse leefwereld van kinderen.
Actie	Uitgeverij Plantyn	Kansen faciliteren tot het aanbieden van de lokale situatie. Elk aangeboden thema kaderen binnen een referentiekader in de tijd.
Actie	Uitgeverij Die Keure	In ons Diabolo-model vertrekken wij vanuit de leerlingen: ze worden actief uitgedaagd en de leerkracht wordt gestimuleerd om te vertrekken vanuit de specifieke context van leerlingen, klas, school. We passen dit model toe bij de ontwikkeling van alle nieuwe methodes.